

PM steg 2

Sammanfattande resultat

Vid den arkeologiska utredningen har 46 objekt registrerats. Av dessa är **16 fornlämningar och 25 kulturhistoriska lämningar**. Övriga har efter utredningsgrävningarna och fördjupade studier avfärdats.

Fornlämningarna utgörs av **3 stenåldersboplatser** (varav en är belägen omedelbart utanför utredningsområdet), **4 skålgropslokaler**, **2 varggropar**, **1 färdväg**, **1 smedja**, **2 gårdstomter** och **2 torp/backstuga** samt **2 områden med fossil åkermark**.

Övriga kulturhistoriska lämningar utgörs av **7 kolningsplatser (med kojgrunder)**, **1 tjärdal**, **4 bebyggda torp**, **5 övriga husgrunder**, **1 gränsmärke**, **3 röjningsrösen** och **2 områden med fossila åkrar**.

Historiska kartor

Siggetorp, Viken och **Uppsala** har alla namnbelägg från tidigt 1400-tal enligt ortnamnsarkivet i Uppsala (SOFI) och **Lenas** första belägg är från 1300-tal. Första gången dessa syns på kartan är på 1600-talets sockenkartor. Nedan exempel från Stora Malms socken. Se vidare nedan.

Till höger kartan från 1689 där Uppsala ligger kvar på sin gamla tomtplats, Obj 39 som har röd markering på kartan.

Kommentarer

Uppsala. Obj 26, utgör Uppsalas läge idag. Sannolikt skedde gårdens flytt under 1700-talets senare hälft. Boningshuset brann 2012 och byggdes inte upp igen. Idag bor arrendatorn i Viken men viss verksamhet förekommer fortfarande samt att markerna till Uppsala brukas. Eftersom verksamhet finns kvar så har gårdstomten fått status *Övrig kulturhistorisk lämning* men detta ändras till *fornlämning* om gården avhyses.

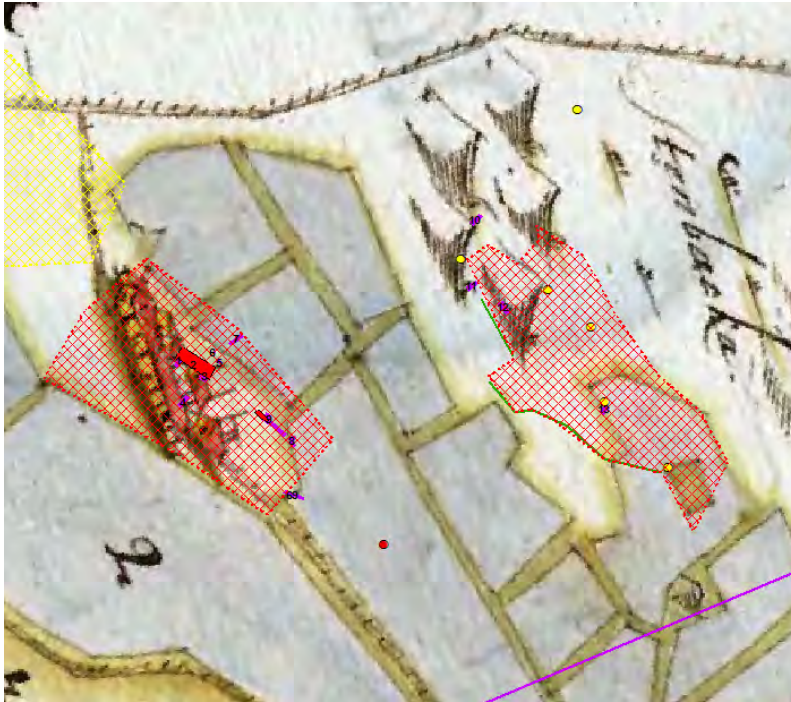
Obj 39, sydöst om nuvarande Uppsala, har vi påträffad *Uppsalas äldre tomt*. Tomten finns på en karta från 1689 och dess namn är belagt från 1400-talet. Vid utredningsgrävningarna påträffades husgrunder och en stensatt gårds- eller ladugårdsbacke. Teglet utgörs huvudsakligen av obränt lertegel men det framkom också handslaget stortegel. Övriga fynd utgjordes av typiska fynd såsom rödgoods, kritpipor, handsmidda nitar och spikar etc. vilket bekräftar datering.

Foton från Uppsala gamla tomt, Obj 39. Ovan är stenanläggningen som påträffades. Nedan lertegel till vänster och annat fyndmaterial till höger.

Fornåkrar

Obj 40. Område med fossil åker. En del av Uppsalas åkermark ligger idag i skogen öster om Uppsala. Södra delen av åkermarken är uppodlad på 1689 års karta och hela ytan är uppodlad på 1844 karta – där den södra delen form från 1689 års karta fortfarande syns tydligt. Ingen karta finns däremellan. Hela åkermarken har ålderdomliga formelement: hög terrasskant, stora röjningsrösen, delvis med kantkedja vilket allt talar för lång kontinuitet. Tre provschakt upptogs varav ett i ett av odlingsrösen. Schakten visade ett tunt odlingskikt. Objekt 40 har antikvarisk status fornlämning.

Uppsala 1689 ovan med Uppsala gamla tomt (röd markering). Nedan och 1844 där Uppsala är flyttad till sitt nuvarande läge (gul markering).

Observera att sockengränsen mellan St. Malm och Floda sockar har ändrats mellan kartläggningarna och att Uppsala bytomt har flyttats.

Den gamla tomten omtalas inte åken 1844. Den är markerad som en "Kulle i östra gårdet"

År 1743 har sockengränsen justerats mellan Stora Malm och Floda socknar enligt akt: "Stafven uti Uppsala Sjöbage, Lenaröret och Sägstafven". Dock saknas karta över detta.

Torp

Sundstorp, Jonstorp och Lenatorpet är bebodda idag och har den antikvariska statusen: *Övrig kulturhistorisk lämning*. Om dessa avhyses ändras status till *fornlämning*.

Lena gård/torp, backstuga och soldattorp

Lenas äldsta belägg är från 1300-talet och finns med på sockenkartor från 1600-talen. Lena består av tre tomter: Lena(torpet), Soldattorpet och Backstugan. I kyrkböckernas husförhörslängder kan man konstatera att Lena har två gårdar under 1700-talet och blir torp först under 1830-talet.

Då var endast ett av husen bebodd. Idag är endast Lenatorpet kvar med byggnader och brukas av brukshundsklubben som klubblokal och träningsområde.

Backstugan har flera välbevarade ruiner. Soldattorpet är överlagrad av en vändplan men tydliga terrasseringar syns i kanterna runt om samt två källargrunder. Lena och hela miljön kring Lena inkluderad de gamla åkermarkerna, är välbevarad med flera ålderdomliga särdrag kvar varför miljön har ett upplevelsevärde. Inom området finns idag flertalet vandringstigar som brukas av såväl allmänhet som brukshundsklubben.

Smedjan intill Viken

Obj 4. Smedja. Vid utredningsgrävningen framkom ett kraftigt lager med slagg och kolstybb i och kring husgrunden, samt några metallföremål. Teglet, som saknar märkning, utgörs av handslaget stortegel av äldre mått. Vi har inte hittat något daterande material eller något i arkiven som daterar. Inte heller hembygdsföreningen eller markägare/arendator känner till platsen. Dock gör frånvaron av sentida fynd att vi bedömer den som äldre än 1850 och därmed fornlämning.

Bilden nedan är smedjan med en större oxel i samt fyndmaterialet med slagg, rödgods och nitar.

Stenåldersboplatser

Tre stenåldersboplatser registrerades

Obj 29 är en stenåldersboplats med fynd av kvarts och skärvsten. Dock påträffades inget boplatsmaterial inom utredningsområdet varför vi konstaterade att boplatsen ligger utanför utbredningsområdet längs med kanten av Stora mossen.

Obj 30 konstaterades vara boplats med fynd av skärvsten, kvartsavslag och skrapa av bergart. Inom objektet finns också en varggrop, Obj 36.

Obj 21, östra delen. Här hittades minst en härdrest, spridd skärvsten, sotfläckar och några bitar slagen kvarts. *Bild nedan av fynd från Obj 21.*

Hällristning – sålgropar/älvkvarnar

Ovan är en av de 4 skågropslokaler som registrerades. Alla ligger på utmärkande och uppstickande hällar i kanterna av hagmarken. Just denna återfanns vid utredningsgrävningen kring en häll. På fotot syns Roger Wikell som genomfört en särskild insats vid inventeringen av hällristningslokalerna.

Vargropar

Två varggropar registerades, Objekt 32 och 36. En var känd sedan tidigare och utmärkt med kulturstubbar. Groparna tillhör en grupp av gropar som fortsätter söderut utanför utredningsområdet och den plats som kallas för *Varggropen* där ytterligare eventuella varggropar finns.

Nedan en av groparna, Obj 32.

Kolningsanläggningar

Flera kolningsplatser, 7 st, med kolbotten (rest efter kolmilan) och kojgrund har registerats. Enstaka är skadade och förstörda men några är välbevarade och bevarandevärda.

Nedan är en typisk rest av kolmilan – en vallformig kolbotten i bakgrunden och framför den en lika välbevarad kojgrund. Flera av kojorna har informationsskyltar uppsatta.

Objekt	Typ	Antikvarisk status	Anmärkning	Provschakt	Åtgärd efter steg 2
Obj 1 Sundstorp	Torp	Övrig kulturhistorisk lämning	Bebyggt	S34	Ingen åtgärd. Om torpet avhyses ändras antikvarisk status till fornlämning
Obj 2	Boplatsläge	Ej fornlämning		S27-34	Avfärdat, Ingen åtgärd
Obj 3	Kolningsplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Skadad av vändplan.		Dokumentation
Obj 4	Husgrund, historisk tid.	Fornlämning	Smedja	S35-37	Arkeologisk förundersökning
Obj 5	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning			Ingen åtgärd
Obj 6	Boplatsläge	Ej fornlämning		S48-51	Avfärdat. Ingen åtgärd
Obj 7	Torp	Övrig kulturhistorisk lämning	Bebyggt		Ingen åtgärd. Om torpet avhyses ändras antikvarisk status till fornlämning
Obj 8	Husgrund	Övrig kulturhistorisk lämning	Tegel, sentida		Dokumentation.
Obj 9/ Floda 262:1	Färdväg	Fornlämning	Västra delen utgörs av Floda 262:1		Arkeologisk förundersökning
Obj 10	Boplatsläge	Ej testat	Ligger i anslutning till Siggetorps skyddsområde.		Se objekt 11
Obj 11/ Floda 147:1	By-/ bytomt, Siggetorp	Fornlämning	Övergiven. Flera tydliga husgrunder. Första belägg från 1400-tal Sofi. Karterad första gången 1690.		Arkeologisk förundersökning
Obj 12	Källargrund	Övrig kulturhistorisk lämning	Sentida källargrund		Dokumentation
Obj 13	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning			Ingen åtgärd
Obj 14	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning			Ingen åtgärd

Obj 15	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning			Ingen åtgärd
Obj 16	Hällristning/ skålgrop	Fornlämning		S43	Arkeologisk förundersökning
Obj 17	Boplatsläge	Ej fornlämning	Inom boplatsläge är husgrund och källargrund Obj 4	S24-26 S38-47	Boplatsläge är avfärdat. Ingen åtgärd
Obj 18	Kolningsplats	Övrig kulturhistorisk lämning			Dokumentation
Obj 19	Husgrund, historisk tid.	Övrig kulturhistorisk lämning			Dokumentation
Obj 20	Kolnings- anläggning	Övrig kulturhistorisk lämning			Dokumentation
Obj 21 Ö-delen	Boplat	Fornlämning	Del av Lenas gamla odlingsmarker		Arkeologisk undersökning
Obj 21 Övriga delar	Boplatsläge	Ej fornlämning			Avfärdat, Ingen åtgärd
Obj 22	By-/gårdstomt, Lena	Övrig kulturhistorisk lämning	Brukshunds- klubb.		Ingen åtgärd. Om tomten avhyses ändras status till fornlämning.
Obj 23/ Floda 244:1	Tjärdal	Övrig kulturhistorisk lämning			Dokumentation och datering
Obj 24	Husgrund, historisk tid.	Övrig kulturhistorisk lämning			Dokumentation
Obj 25	Boplatsläge	Ej fornlämning	Flera lämningar inom objektet med egna objektnummer	S14-23 S52-60 S70-74	Ingen åtgärd
Obj 26	By-/gårdstomt, Uppsala	Övrig kulturhistorisk lämning	Uppsala nya tomt. Delvis brukad. Flyttad hit sannolikt under senare delen av 1700-talet.		Ingen åtgärd. Om tomten avhyses ändras status till fornlämning
Obj 27	Hällristning/ skålgrop	Fornlämning			Arkeologisk undersökning

Obj 28	Hällristning/ skålgrop	Fornlämning	På stenblocket ligger odlingssten.		Arkeologisk undersökning
Obj 29 NV-delen	Boplats	Fornlämning	Utanför utredningsområdet påträffades kvarts och skärvsten	S64	Arkeologisk förundersökning
Obj 29 Övrig del	Boplatsläge	Ej fornlämning			Avfärdat, Ingen åtgärd
Obj 30	Boplats	Fornlämning	Skärvsten, avslag i kvarts skrapa i bergart	S61-63	Arkeologisk förundersökning
Obj 31	Kolningsplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Skadad av vändplan		Dokumentation
Obj 32	Fångstgrop/varg	Fornlämning			Arkeologisk förundersökning
Obj 33	Kolningsplats	Övrig kulturhistorisk lämning			Dokumentation
Obj 34	Kolningsplats	Övrig kulturhistorisk lämning			Dokumentation
Obj 35	Kolningsplats	Övrig kulturhistorisk lämning			Dokumentation
Obj 36	Fångstgrop/varg	Fornlämning			Arkeologisk förundersökning
Obj 37	Kolningsplats	Övrig kulturhistorisk lämning	Kolbotten är skadad av grustäckt		Dokumentation
Obj 38	Hällristning/ Skålgrop	Fornlämning			Arkeologisk undersökning
Obj 39	By-/gårdstomt	Fornlämning	Uppsala äldre tomt Läget finns på 1600-talets karta. Tidigaste belägg 1424. Fynd från tiden	S1-9, S60	Arkeologisk förundersökning
Obj 40	Fossil åker	Fornlämning	Delvis på 1600-talets karta Uppodlad på 1844 karta Ålderdomliga fornelement: hög terrasskant, stora röjningsrösen, delvis med kantkedja	S10-13	Dokumentation
Obj 41	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning			Dokumentation

Obj 42	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	På kartan från 1856		Dokumentation
Obj 43	Fossil åker	Fornlämning	Ålderdomlig Karta från 1856 Rödgoods, tegel, bränd lera	S82-83	Undvik Arkeologisk undersökning
Obj 44	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	Välbevarade formelement, tydliga terrasseringar Idag gräsmatta till Brukshundsklubben Östra delen stenåldersboplat	S77-81	Undvik, Dokumentation
Obj 45	Backstuga	Fornlämning	På karta från 1856 Flera välbevarade lämningar		Undvik Arkeologisk undersökning
Obj 46	Soldattorp	Fornlämning	Första belägg från 1600-tal Delvis överlagrad Fynd av rödgoods och tegel	S76	Undvik Arkeologisk undersökning

